

Sztuczna inteligencja i twórcze wyrażanie siebie:

W jaki sposób można
wykorzystać AI do
podniesienia
kreatywności i
innowacyjności
dyscyplin
humanistycznych.

Cele nauczania W skrótce

- Sprawdzenie, w jaki sposób AI kształtuje na nowo kreatywne działania w naukach humanistycznych i co to oznacza dla nauczania, autorstwa i odpowiedzialności naukowej.
- Projektowanie nauczania i zadań tak, by wykorzystywać w nich AI do wspierania kreatywności i innowacyjności, przy jednoczesnym zachowaniu rygoru krytycznego, etycznego i związanego z daną dziedziną naukową.
- Skłanianie studentów do refleksji na temat stronniczości, autorstwa, reprezentacji kulturowej oraz konsekwencji etycznych pracy twórczej wspieranej przez AI.
- Ocena kreatywnych procesów nauki, z uwzględnieniem refleksji, interpretacji oraz odpowiedzialnego korzystania z AI, a nie tylko samego wygenerowanego produktu.

Kluczowe koncepcje i definicje

- **AI w kreatywnych naukach humanistycznych**

Wykorzystanie narzędzi AI do generowania, tworzenia nowych wersji lub wspierania własnej kreatywnej ekspresji w dyscyplinach humanistycznych

- **Wspólna twórczość człowieka i sztucznej inteligencji**

Proces współpracy, w którym AI tworzy materiały, a ludzie je interpretują, przekształcają i nadają im znaczenie

- **Kreatywne przekształcanie**

Akt przetwarzania treści generowanych przez AI w produkt istotny, oryginalny i osadzony w danym kontekście

- **Autorstwo w kontekście AI**

Ludzka odpowiedzialność za kształtowanie, interpretację i końcowy rezultat pracy tworzonej z pomocą AI

- **Stronniczość w twórczości AI**

Powielanie dominujących wzorców kulturowych, stereotypów lub pominięć w rezultatach generowanych przez AI

- **Krytyczna praktyka twórcza**

Praca z AI polegająca nie tylko na tworzeniu treści, ale także na kwestionowaniu, reinterpretacji i podważaniu wyników

Na styku kreatywności i algorytmów

CZY MOŻLIWE JEST ZWIĘKSZENIE KREATYWNOŚCI BEZ JEJ AUTOMATYZACJI?

Kreatywność w naukach humanistycznych zawsze wymagała narzędzi - od ołówka czy prasy drukarskiej po archiwa i media cyfrowe. Dziś AI niepostrzeżenie zajmuje ich miejsce, stwarzając nowe sposoby generowania, tworzenia nowych wersji i obrazowania idei. Pytanie nie brzmi już, czy AI współuczestniczy w pracy twórczej, ale w jaki sposób edukatorzy mogą pokierować studentów, aby wykorzystywali ją w sposób przemyślany, krytyczny i pomysłowy, a nie pasywny.

Sztuczna inteligencja podważa tradycyjne rozumienie autorstwa, oryginalności i wyobraźni. Nie tyle zastępuje ona ludzką twórczość, co eksponuje ją jako proces: iteracyjny, oparty na dialogu i refleksji. W nauczaniu humanistycznym, otwiera to możliwość badania kreatywności w kontekście nadawania znaczeń, interpretacji i krytyki kulturowej, a nie tylko produkcji.

Co AI może robić

● kreatywnie, a czego nie

AI JEST NARZĘDZIEM DO WZMACNIANIA I EKSPERYMENTOWANIA

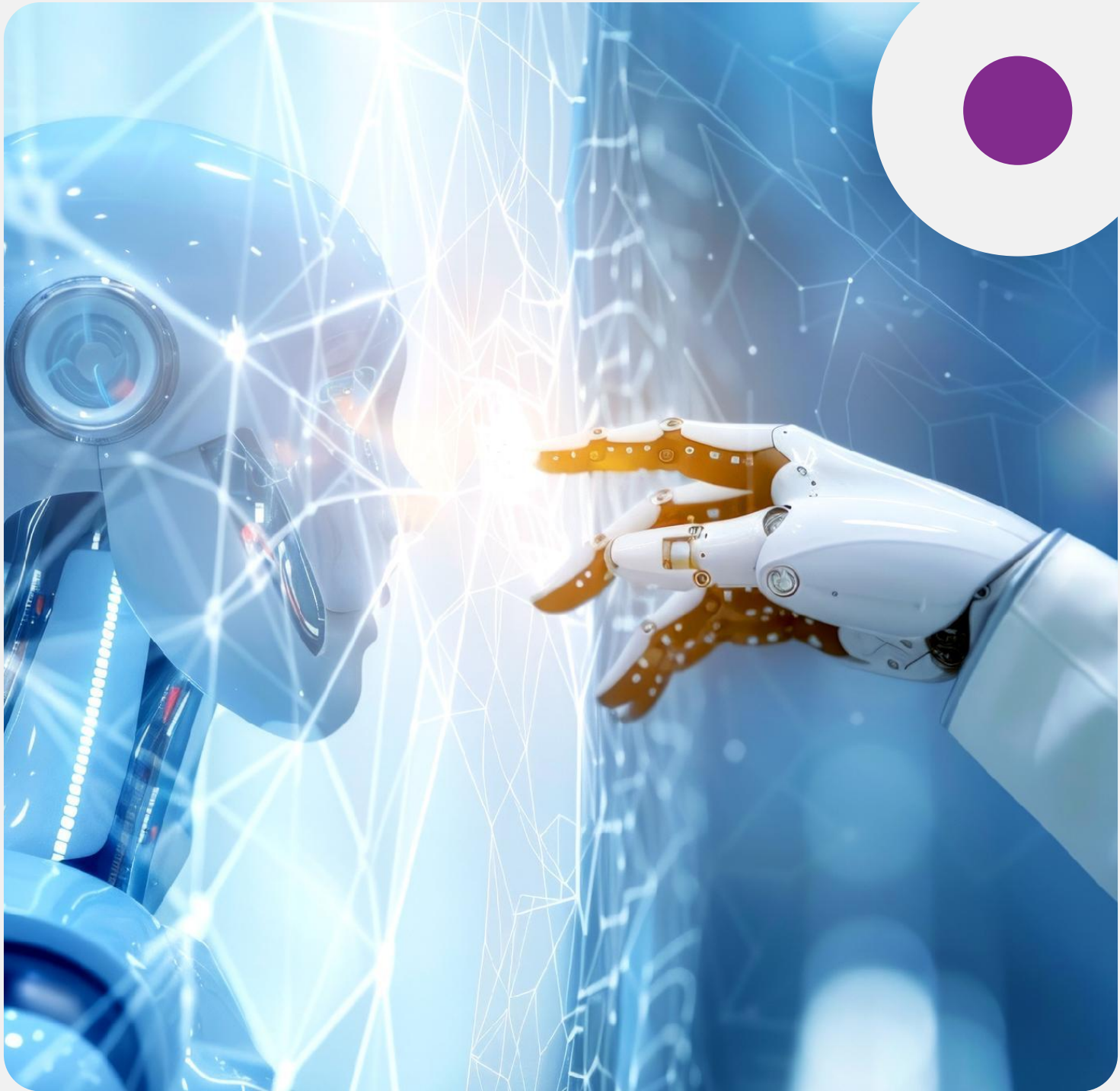
Sztuczna inteligencja może wygenerować tekst, obraz, muzykę lub interpretacje oparte na danych w ciągu kilku sekund, czerpiąc z obszernych zbiorów danych z wielu dyscyplin, kultur i okresów historycznych. Znakomicie radzi sobie z tworzeniem wersji, wzorców czy stylistycznych imitacji, dając studentom nowe materiały, przydatne do badań czy eksperymentowania.

Jednak AI nie przypisze im znaczenia, kontekstu czy wartości. Nie rozumie ona kultury, historii, etyki, nie ma filtrów interpretacyjnych, jakich wymagają nauki humanistyczne. **Kreatywność w naukach humanistycznych trafia idealnie w lukę pomiędzy rezultatami generowanymi przez AI a ludzką interpretacją - tam, gdzie studenci analizują, krytykują, przekształcają i nadają treściom kontekst.**

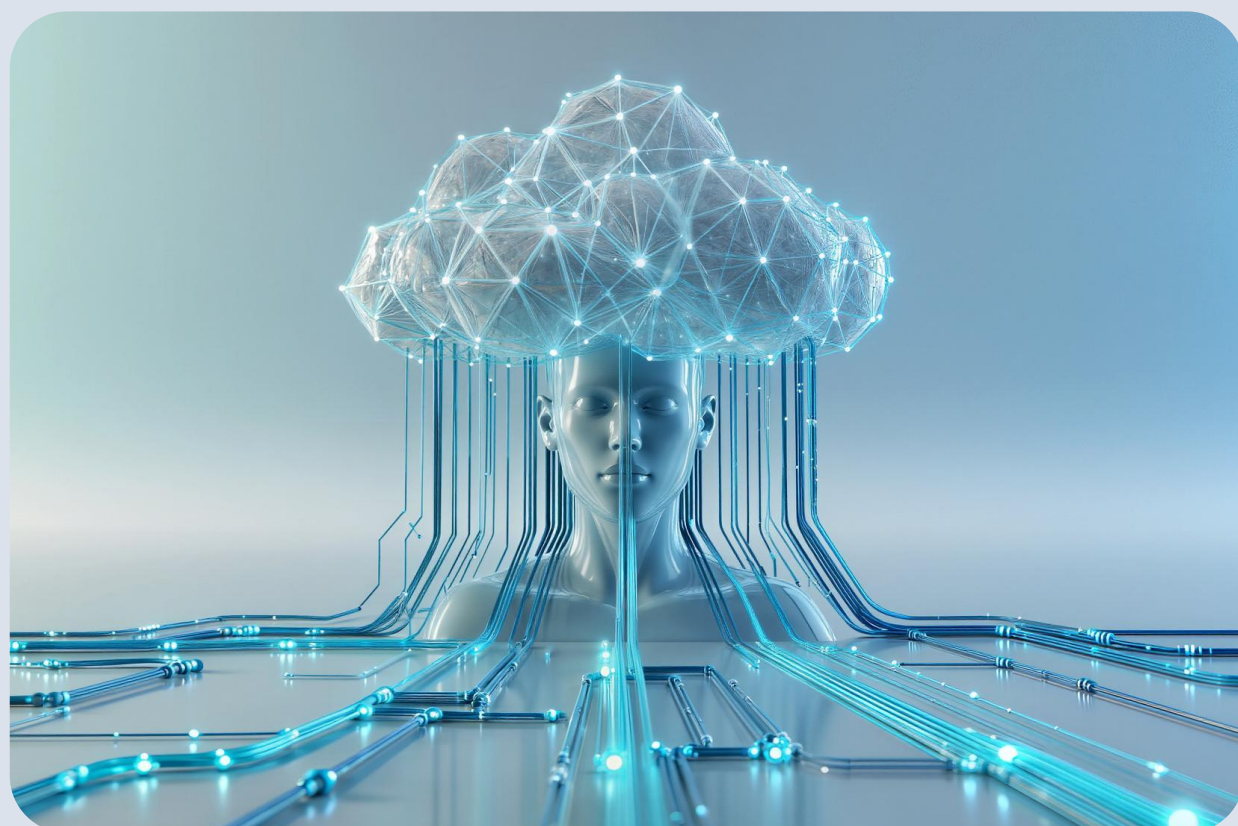
Jakie są implikacje dla praktyki pedagogicznej?

AI JEST NARZĘDZIEM WSPARCIA, NIE ZASTĘPUJE KREATYWNOSCI. ZACHĘCAJ STUDENTÓW, BY TRAKTOWALI REZULTATY WYGENEROWANE PRZES AI JAKO SUROWIEC, KTÓRY NALEŻY KRYTYCZNIE OCENIĆ, ZINTERPRETOWAĆ I PRZESZTAŁCIĆ, ABY POWSTAŁA ISTOTNA, KREATYWNA PRACA ZORIENTOWANA NA CZŁOWIEKA.

AI potrafi	AI nie potrafi
Szybko generować teksty, obrazy, tłumaczenia lub podsumowania	Przypisywać znaczeń, kontekstu ani interpretować znaczenia kulturowego
Identyfikować wzorce, trendy lub cechy stylistyczne w dużych zbiorach danych	Ocenić implikacji etycznych lub kulturowych treści
Tworzyć wiele wariantów i alternatyw w celu inspiracji	Rozumieć niuansów historycznych, filozoficznych ani symbolicznych
Sugerować kreatywne możliwości do poleceń lub zadań	Wydawać oceny wartościujące ani oryginalnych interpretacji
Służyć jako narzędzie do eksperymentów i ideacji	Zastępować ludzkiego autorstwa, krytycznego myślenia ani nadawania sensu

Co-funded by
the European Union

Twórca, katalizator, mediator

Tvoja rola

W kreatywnej pracy wspieranej przez AI jako pedagodzy pełnicie rolę nie tylko instruktorów, ale stajecie się twórcami warunków, które umożliwiają studentom krytyczne, kreatywne i etyczne wykorzystanie AI. Jako twórcy, opracowujecie warunki: jako katalizatory, rozpalacie ciekawość i chęć badania; jako mediatorzy pomagacie studentom przekształcać wyniki generowane przez AI w istotną, opartą na refleksji, etycznie świadomą pracę twórczą. Role te zachodzą na siebie i wzajemnie się wspierają, pilnując, by sztuczna inteligencja wspomagała, a nie zastępowała ludzką twórczość.

Twórca

OPRACOWUJE ZADANIA I DOŚWIADCZENIA EDUKACYJNE, NADAJĄC STRUKTURĘ OKAZJOM DO WYKORZYSTANIA AI, ŁĄCZĄC PRZY TYM KREATYWNOŚĆ Z MYŚLENIEM KRYTYCZNYM I ETYCZNYM.

Katalizator

ROZPALA CIEKAWOŚĆ I CHĘĆ EKSPERYMENTOWANIA, WPROWADZAJĄC AI W ROLI KREATYWNEGO PROWOKATORA I ZACHĘCAJĄC STUDENTÓW DO POZNAWANIA RÓŻNORODNYCH MOŻLIWOŚCI I PERSPEKTYW.

Mediator

POKAZUJE STUDENTOM, JAK INTERPRETOWAĆ, OCENIAĆ I PRZEKSZTAŁCAĆ TREŚCI AI TAK, BY LUDZKA OCENA, KONTEKST KULTUROWY I NADAWANIE ZNACZEŃ PEŁNIŁY CENTRALNĄ ROLĘ.

Zadanie typu 1: AI jako kreatywna prowokacja

PROPONOWANE NARZĘDZIA

TWORZENIE TEKSTÓW: CHATGPT, LLMy

TWORZENIE OBRAZÓW: DALL-E,
MIDJOURNEY, STABLE DIFFUSION

TŁUMACZENIE LUB PODSUMOWYWANIE:

DEEPL, NARZĘDZIA AI DO PODSUMOWAŃ

REFLEKSJA: GOOGLE DOCS, PADLET,
NOTION

EFEKTY UCZENIA SIĘ

- Wykorzystaj AI jako kreatywny punkt wyjścia, a nie produkt końcowy.
- Kształtuj znaczenie dzięki interpretacji i kreatywnym wyborom dokonywanym przez człowieka.
- Zastanów się nad rolą AI, dbając przy tym o odpowiedzialne autorstwo.

INFORMACJE OGÓLNE

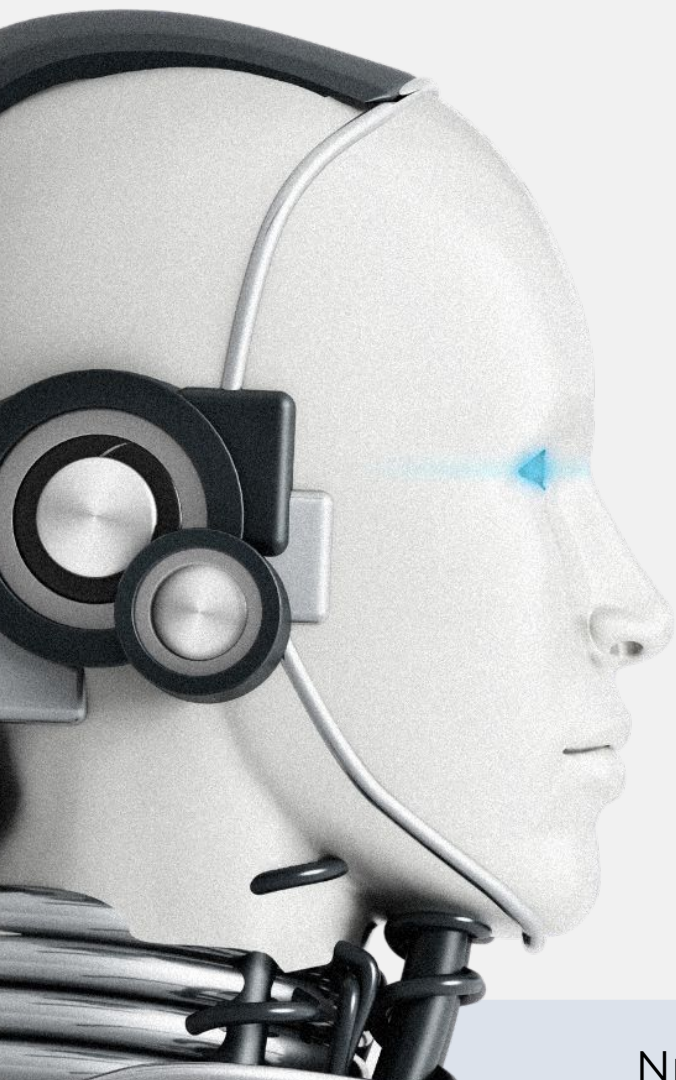
Studenci wykorzystują AI do stworzenia punktu wyjścia - wiersza, zarysu krótkiego opowiadania, koncepcji wizualnej, podsumowania historycznego czy tłumaczenia - a następnie przekształcają rezultat. Celem nie jest uzyskanie produktu AI, ale pobudzenie ludzkiej kreatywności, interpretacji i odpowiedzialnego autorstwa.

POPROŚ STUDENTÓW, ABY

1. Przyjrzeni się treści wygenerowanej przez AI, traktując ją jako punkt wyjścia lub kreatywny wstępny projekt.
2. Zwróć uwagę na powtarzające się pomysły, style czy wskazówki proponowane przez AI.
3. Przekształć treści w kreatywną, ukierunkowaną na człowieka pracę, poddając je weryfikacji, poszerzając je, twórczo przekształcając i łącząc z własnymi pomysłami.
4. Krótko omów kreatywne wybory studentów i sposób, w jaki sztuczna inteligencja wpłynęła na wynik końcowy (ale o nim nie zdecydowała).

PYTANIA UKIERUNKOWUJĄCE REFLEKSJĘ STUDENTÓW

- Jaki element treści wygenerowanych przez AI pobudził twoją wyobraźnię lub sprawił, że wpadłeś/-aś niespodziewanie na pomysł?
- Które elementy zachowałeś/-aś, zmieniłeś/-aś, odrzuciłeś/-aś i dlaczego?
- W jaki sposób dodałeś/-aś własną opinię, perspektywę czy kontekst, aby przejść poza punkt wyjścia AI?
- Jakie nowe znaczenie, tonacja czy kierunek do obrania wyłoniły się dzięki Twoim kreatywnym decyzjom?
- W jaki sposób praca z AI poszerzyła czy podważyła twój typowy proces twórczy?

Zadanie typu 2: **Miksuj, nadawaj nowy kontekst, stawiaj opór**

INFORMACJE OGÓLNE

Co zmienia się, kiedy treści wygenerowane przez AI umieszczane są w nowym kontekście - i co to mówi o kulturze, władzy i reprezentacji?

Studenci umieszczają treści generowane przez sztuczną inteligencję w nowym kontekście kulturowym, historycznym lub teoretycznym. Ich zadaniem jest zmiksować rezultaty AI z materiałami archiwalnymi, własnymi doświadczeniami lub teorią z danej dziedziny.

POPROŚ STUDENTÓW, ABY

1. Przyjrzeni się dokładnie rezultatom wygenerowanym przez AI pod kątem założeń, stronniczości i luk.
2. Przekształcili lub stworzyli nową wersję treści, aby osadzić je w innym kontekście, np.:
 - Przełożyli opowiadanie, osadzając je w innej epoce historycznej
 - Umieścili koncepcję wizualną w innym otoczeniu kulturowym
 - Przeformułowali podsumowanie historyczne, uwzględniając marginalizowaną perspektywę
3. Zastanowili się nad wprowadzonymi zmianami i dlaczego te wybory miały wpływ na znaczenie, etykę i interpretację.

EFEKTY UCZENIA SIĘ

- Rozwijanie myślenia krytycznego i etycznego przez badanie wyników generowanych przez AI w nowych kontekstach.
- Wzmacnianie zdolności kreatywnej adaptacji dzięki dodawaniu nowego kontekstu i tworzeniu nowych wersji.
- Budowanie świadomości stronniczości, założeń kulturowych i konsekwencji etycznych w treściach wygenerowanych przez AI.
- Poprawa u studentów umiejętności znajdowania kompromisu między produktem AI a nadawaniem znaczeń przez człowieka.

PYTANIA UKIERUNKOWUJĄCE REFLEKSJĘ STUDENTÓW

- Jak zmienia się wynik generowany przez AI po umieszczeniu w nowym kontekście?
- Jakich głosów, perspektyw i niuansów kulturowych brakuje lub są zniekształcone?
- Jakie kreatywne lub etyczne decyzje podejmowałeś/-aś, tworząc nową wersję tych treści?
- W jaki sposób dokonana przez ciebie adaptacja ujawnia ograniczenia i założenia dotyczące materiałów wygenerowanych przez AI?

PROPONOWANE NARZĘDZIA

TWORZENIE I ADAPTACJA TEKSTÓW: CHATGPT, LLMy

REMIKS WIZUALNY: DALL-E, MIDJOURNEY, RUNWAYML

DŹWIĘK LUB OBRAZ: SYNTHESIA, NARZĘDZIA AI DO TWORZENIA OPOWIADĄŃ

REFLEKSJA I DOKUMENTOWANIE: GOOGLE DOCS, PADLET, NOTION

Kreatywność, stronniczość i odpowiedzialność kulturowa

KREATYWNOŚĆ OBJAWIA SIĘ W WYBORACH DOKONYWANYCH PRZEZ STUDENTÓW, NIE W TREŚCIACH WYGENEROWANYCH PRZEZ AI.

Narzędzia AI wspomagają tworzenie nowych pomysłów oraz wersji i eksperymentowanie, jednak autorem pozostaje człowiek. Studentów należy zachęcać do traktowania wyników generowanych przez AI jako wersji wstępnych, pomysłów czy surowca, a nie skończonego produktu.

PRACUJĄC Z AI NA ZAJĘCIACH, MOŻESZ:

- POPROSIĆ STUDENTÓW, BY ZWRÓCILI UWAGĘ NA TO, CZYJE GŁOSY SĄ UWZGLĘDNIONE, A CZYICH BRAKUJE W PRACY AI ORAZ JAKIE AI POCZYNIŁA ZAŁOŻENIA.
- ZACHĘCIĆ ICH DO MYŚLENIA O KONSEKWENCJACH KULTUROWYCH, HISTORYCZNYCH CZY ETYCZNYCH TEGO, CO TWORZĄ LUB DOSTOSOWUJĄ.
- ZAPROPONOWAĆ STUDENTOM, BY POPRAWIALI, TWORZYLI NOWE WERSJE I PRZEFORMUŁOWYWALI TREŚCI AI, NADAJĄC IM ZNACZENIE I W SPOSÓB ODPOWIEDZIALNY.
- SKŁONIĆ STUDENTÓW DO REFLEKSJI NAD PROCESEM TWÓRCZYM PRZY WYKORZYSTANIU DZIENNIKÓW, NOTATEK CZY DYSKUSJI W GRUPIE, ABY ZAPISYWALI PODEJMOWANE DECYZJE I TOK ROZUMOWANIA.
- WYKORZYSTAĆ DYSKUSJĘ W KLASIE DO ZBADANIA RÓŻNYCH PERSPEKTYW, POMAGAJĄC STUDENTOM DOSTRZEC SPOSÓB, W JAKI WYBORY KSZTAŁTUJĄ INTERPRETACJĘ I ZNACZENIE.

TY, JAKO OSOBA UCZĄCA, MOŻESZ PRZEKSZTAŁCIĆ AI Z UŁATWIENIA W NARZĘDZIE STYMULUJĄCE KREATYWNOŚĆ, KRYTYCZNE MYŚLENIE I ŚWIADOMOŚĆ ETYCZNĄ.

**Co-funded by
the European Union**

Ocena kreatywności w pracy wspieranej przez AI

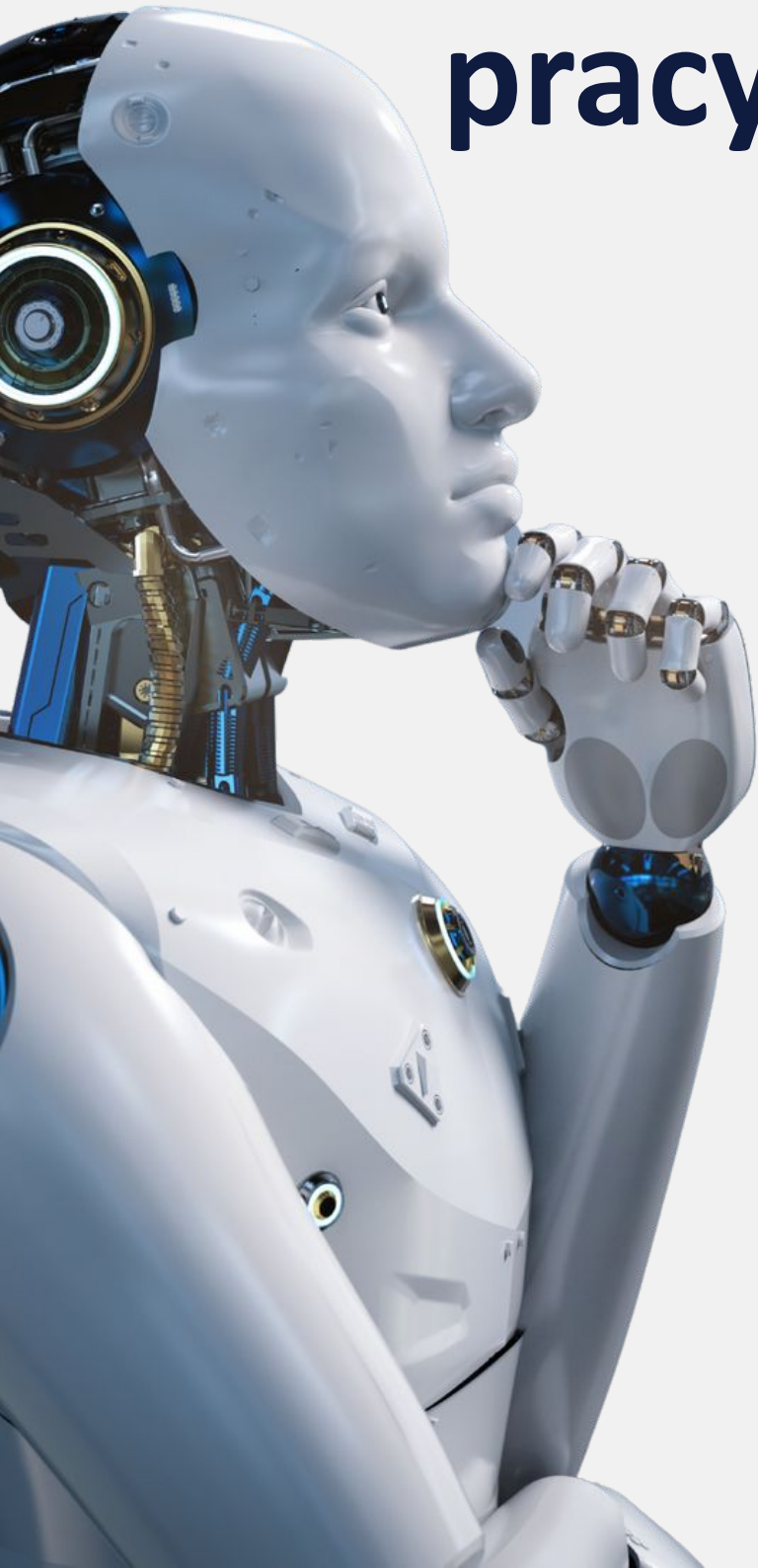
OCENIANIE SAMEGO „PRODUKTU KOŃCOWEGO” NIE ODZWIERCIEDLA BOGACTWA KREATYWNOŚCI WSPARTEJ PRZEZ AI

Oceniając zadania tworzone przy wykorzystaniu AI, skup się na procesie, refleksji i przekształcaniu, a nie na samym rezultacie od AI.

CO MOŻESZ ZROBIĆ

- **PATRZ NA PROCES, A NIE TYLKO PRODUKT** I ZACHĘCAJ STUDENTÓW, ABY DOKUMENTOWALI SPOSÓB, W JAKI INTERPRETUJĄ, WERYFIKUJĄ CZY NADAJĄ NOWY KONTEKST REZULTATOM GENEROWANYM PRZEZ AI. SZKICE, DZIENNIKI CZY LOGI UKAŻĄ KRYTYCZNE MYŚLENIE W AKCJI.
- **NAGRADZAJ REFLEKSJĘ I ROZUMOWANIE**, W SWOICH KRYTERIACH UWZGLĘDNIJ ETYKĘ, KULTURĘ CZY KREATYWNE PODEJMOWANIE DECYZJI. PROŚ STUDENTÓW O UZASADNIANIE WYBORÓW, JAKICH DOKONUJĄ.
- **OCENIAJ KREATYWNOŚĆ W ZNACZENIU PRZEKSZTAŁCANIA**, ABY PUNKTOWAĆ SPOSÓB, W JAKI STUDENCI ZMIENIAJĄ TREŚCI GENEROWANE PRZEZ AI W COŚ ISTOTNEGO, ZORIENTOWANEGO NA CZŁOWIEKA I ŚWIADOMEGO KONTEKSTU.
- **DOŁĄCZAJ OCENĘ PRZEZ INNYCH I SAMOOCENĘ**, PONIEWAŻ POMOŻE TO STUDENTOM PRZEDSTAWIĆ SWÓJ SPOSÓB MYŚLENIA I POZNAĆ PERSPEKTYWĘ INNYCH OSÓB.

Ocena kreatywności w pracy wspieranej przez AI

- POPROŚ STUDENTÓW O PRZEKAZANIE DZIENNIKÓW (LOGÓW) OMAWIAJĄCYCH KROK PO KROKU SPOSÓB WYKORZYSTANIA PRZEZ NICH AI.
- WŁĄCZ DO OCENY PODSUMOWANIE DYSKUSJI W GRUPIE, STAWIAJĄC NA GRUPOWĄ REFLEKSJĘ.
- ZACHĘCAJ STUDENTÓW DO SAMOOCENY I KRYTYCZNEGO PRZYJRZENIA SIĘ WŁASNYM DECYZJOM ETYCZNYM I TWÓRCZYM.

PRZYKŁADOWE KRYTERIA OCENY:

Obszar	Na co zwrócić uwagę	Przykładowe wskaźniki
Krytyczne myślenie	Głębokość analizy wyników AI	Identyfikuje założenia, luki lub uprzedzenia w pracy wygenerowanej przez AI
Świadomość etyczna i kulturowa	Refleksja nad implikacjami etycznymi, społecznymi lub kulturowymi	Omawia potencjalne szkody, błędne przedstawienia lub uprzedzenia kulturowe
Kreatywność i transformacja	Oryginalność i znacząca adaptacja	Treści AI są zmienione lub przekształcone w przemyślany sposób
Zaangażowanie w AI	Dowody na celowe korzystanie z AI	Pokazuje wybory dokonane przy użyciu AI i uzasadnia interwencje
Refleksja	Dokumentacja rozumowania i procesu	Dzienniki, notatki z dyskusji lub krótkie komentarze

Kolejne kroki i najważniejsze wnioski

Kreatywność wspomagana przez AI daje dyscyplinom humanistycznym możliwość wzmocnienia swojego znaczenia dzięki krytycznemu i twórczemu wykorzystaniu nowoczesnych technologii. Zamiast stać murem za tradycją, a przeciw AI, nauki humanistyczne mogą kształtować sposób, w jaki kreatywność, znaczenie i kultura ewoluują w erze cyfrowej.

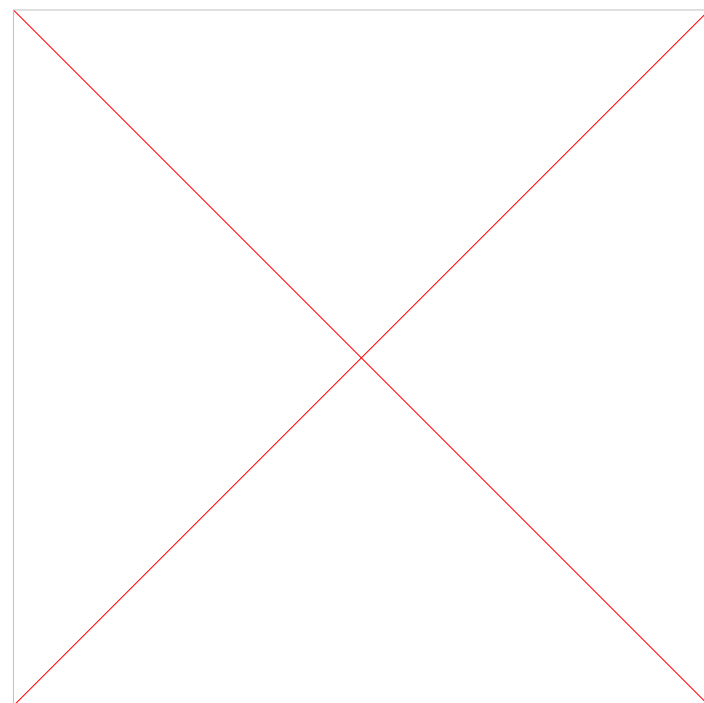
Sztuczna inteligencja może zwiększać twórcze możliwości nauk humanistycznych, o ile potraktuje się ją jako współpracownika, a nie twórcę. Edukatorzy odgrywają istotną rolę w ukierunkowaniu studentów na kreatywne, krytyczne i etyczne wykorzystanie materiałów generowanych przez AI. Nie pozostaje ci nic innego, jak tylko spróbować stworzyć zadanie ze swojej dziedziny, wykorzystujące AI, aby **poznać kreatywność rozwiniętą, a nie zautomatyzowaną.**

Ćwiczenie interaktywne

TUTAJ

Dodać tekst

Źródła

- Komisja Europejska (2019). [Ethics Guidelines for Trustworthy AI](#)
- UNESCO (2022). [Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence](#)
- Boden, M. A. (2016). AI: Its Nature and Future
- Runco, M. A. & Jaeger, G. J. (2012). The Standard Definition of Creativity
- Manovich, L. (2019). AI Aesthetics

„Sztuczna inteligencja nie jest tak inteligentna, jak ci się wydaje, ale będzie mądrzejsza, niż się spodziewasz.”

GEOFFREY HINTON

Konsorcjum:

<https://trustai.unibit.bg/>

Projekt Trust AI

Wyłączenie odpowiedzialności: Projekt finansowany przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie stanowią wyłącznie poglądy autora (autorów) i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej lub Narodowej Agencji (NA). Ani Unia Europejska, ani NA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Nr ref. projektu: 2024-1-BG01-KA220-HED-000249185

Co-funded by
the European Union

